

GOSPODARSKI VESTNIK ZVEZE ZADRUŽNE V TRSTU

no društvo "Škrjanček"
CHIAPPOVANO

Št. 10.

V Gorici, dne 1. oktobra 1926. - Gorizia, 1 ottobre 1926.

Leto IV.

Izhaja mesečno. - Naročnina 10
lir letno. - Posamezna številka
po 1 liro. - Esce ogni mese.

Izdaja:
ZADRUŽNA ZVEZA V TRSTU

Uredništvo in uprava se naha-
jata v Gorici, via S. Giovanni 6./1.
na dvorišču.

Vsebina 10. številke 1926.

<i>Janko Furlan</i> : Zadruga in zadrugam	189	<i>A. V.</i> : O pripravljanju kislega zelja	202
ZADRUŽNISTVO:		<i>***</i> : Žitni molj	203
<i>Štefan Luvrčič</i> : Agrarni kredit	190	VRTNARSTVO IN CVETLIČARSTVO:	
ZIVINOREJA:		<i>Anton Nardin (Rim)</i> : Nekaj o spinači	203
<i>Josip Gerbic</i> : Beli tok pri kravah	191	GOSPODARSKI KOLEDAR:	
<i>Milton Klavžar</i> : Belanska goveja pasma v naših Gorah (dalje)	192	Oktober	204
<i>Dr. G. I.</i> : Prva pomoč v hlevu (dalje)	193	VPRAŠANJA IN ODGOVORI:	
<i>Ing. Anton Podgornik</i> : Jezerska ovca	193	69. Kako odpravim gliste pri prasiču?	205
<i>— r — n</i> : O kokošjereji	194	70. Kako uredim svoje posestno in zemlje- knjižno stanje?	206
MLEKARSTVO:		71. Po kakšnem ključu se naknadno zamen- jajo krone?	206
<i>Ing. Anton Podgornik</i> : Pomen pergament- nega papirja za zavijanje masla	194	72. Kako naj gnojim špargljem?	206
ČEBELARSTVO:		73. Kako odpravim duh po plesnobi iz vina?	206
<i>F. G.</i> : Vzimljenje čebel	195	74. Do kedaj se vlagajo prošnje za popra- vo davčnih predpisov?	206
KLETARSTVO:		75. Kadaj bodo zamenjana avstrijska voj- na posojila?	207
<i>Just Ušaj</i> : Trgatev	196	76. S čim naj zatiram kuhinjske ščurke?	207
<i>— ž —</i> : O pripravljanju vinskega kisa	198	77. Kako ohranim zeljnate glave sveže?	207
SADJARSTVO:		78. Kako naj zidam pravičen gnojnik?	207
<i>Dr. Peter Vallig</i> : Po sadnih vrtovih masso- lombardskih (z 2 slikama)	199	TRŽNE CENE	
POLJEDELSTVO:		GOSPODARSKI DROBIZ	
<i>***</i> : Več žita	201		
<i>Ing. Andrej Čok</i> : O umetnih gnojilih (dalje)	201		

Zavarovalnici „LE NORD“ in „ROYAL EXCHANGE“

sta najgotovejši zavarovalnici proti požaru, streli,
in vsem drugim nezgodam.

Zastopstvo za GORIŠKO in bivšo KRANJSKO ima

HROVATIN KSIŠT

v GORICI, Viale XXIV Maggio št. 11 - prej ul. Treh kraljev.

Zavarovanje proti nezgodam delavcev na delu.

PRVA BRISKA ŽGANJEKUHA

Upravništvo
graščine
barona
Teuffenbach
v Vipolžah

nakupuje vsako količino zdravih vinskih tropin pod jako ugodnimi pogoji. — Vpisovanje strank se vrši vsak dan, razum nedelj v upravniški pisarni v Vipolžah ob 9 do 12 ure.

Vinogradniki in kmetovalci pozor!

Tvrška „VINOAGRARIA“ v GORICI, Piazza della Vittoria (Travnik) št. 4.
prodaja

Amonijev fosfat in metabisulfit, klosterneburške kipelne glivice, grozdne mline in stiskalnice, robkalne mreže, kipelne vehe, kit za sode in vratca, pumpe za vino, natege in cevi iz gumija, pipe, moštne tehtnice, filtre, žveplo na azbestu, vinsko kislino, ki je neobhodno potrebna za napravlanje domače pijače, škarje za trganje grozdja, «Riparin» odlično sredstvo za popravljane pokvarjene posode ter druga orodja in oprave za sadjarje, čebelarje in vinorejce — Zastopništvo švedskih in nemških tvrdk za mlekarsko orodje. Posebnost: Ceneni posnemalniki za posestnike in veliki za mlekarne - Lastnik: **JUST UŠAJ**, enotehnik in agr.

KMEČKA BANKA

registrovana zadruga z omejeno zavezo

V GORICI, PIAZZA DE AMICIS
(prej Koren) šte. 12.

sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po 5%, večje in na daljšo odpoved vezane vloge, po dogovoru. Dovoljuje posojila na vknjižbo in poroštvo pod ugodnimi pogoji.

TRŽAŠKA POSOJILNICA IN HRANILNICA

registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v lastni hiši ul. Torrebiana 19/1.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje po 4%, večje in slalne vloge po dogovoru. Sprejema „dinarje“ na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plača zavod sam. - Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. Obrestna mera po dogovoru. Na razpolago varnostne celice. Uradne ure za stranke od 8^{1/2} do 13 in od 16 do 18. Ob nedeljah je urad zaprt. Št. telef. 25-67.

Kmetje!

Tržaška kmetijska družba v Trstu,
Via Torre bianca 19 ima v zalogi vse kmetijske potrebščine.

Kmetijsko društvo v Gorici, Via Carducci 6, drugo dvorišče, ima v zalogi vse kmetijske potrebščine.

Naš zobozdravnik,

specijalist za bolezni v ustih in na zobeh

M.U. dr. Lojz Kraigher

z nemškim zobozdravniškim izpitom za zobozdravniška in zobotehniška dela

v GORICI, na Travniku št. 20. I nadstropje

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 10.

V Gorici, dne 1. oktobra 1926.

Leto IV.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
:: Giovanni šte. 6., I. nadstr. ::

==== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ====

Janko Furlan:

ZADRUGE IN ZADRUGAM.

Vse premalo se zavedamo težkih posledic našega neorganiziranega kmetškega gospodarstva. Vse preveč je posameznik, vse premalo skupnost. Morda ni bila doslej vzajemnost tako nujna potrebna kot dandanes, ker smo se tudi posamezno lažje prerili skozi življenje. Razmere so se predrugačile in z njimi se moramo tudi mi. Saj je bilo tako od pamtiveka: novi časi so prinašali nove potrebe in so črtali vse, kar je dotlej veljalo kot dobro in koristno. Življenje je pač neprestano prenavljanje, večna preobrazba.

Tudi mi se moramo otresti škodljive starokopitnosti, napačnih pojmovanj in pretirane zaljubljenosti v vse ono, kar in kakor so pripravile naše in naših očetov roke. Enako je obče škodljivo in obsojanja vredno samoljubje, kakor tudi prevelika vera edino v samega sebe. Kako naj bi vendar bilo eno in isto, če namesto vsem ali vsaj pretežni večini, gre le par gospodarjem dobro, če jih je n. pr. le nekaj y stanu, dobro vnovčiti svoje blago, dočim ko stotine malih istočasno utrpijo velike izgube!

Ne le posameznikom, marveč vsem mora biti dana prilika razmeroma ugodne prodaje pridelkov, oziroma dobrega vnovčenja blaga. Le en korak je do tega, korak v zadružno gospodarstvo. Ali z zadružnim življenjem v napredek, ali posamezno (individualno) propadati.

Bilo je že poudarjeno, da je geslo kmetških zadrug: Samopomoč, noltranja organizacija, zedinjenje, vzajemna strokovna pomoč, uporaba kmetijske vede in tehnike, ureditev kmetijske vzgoje, zveza kmetškega proizvajanja z mestnim konsumom.

Zakaj je tukaj treba toliko, pomišljanj, ko so ugodnosti tako jasne in je uredba tako enostavna!

Vzajemnost je naravni pojav in ne ruši, temveč spopolnjuje.

Čuj, kmetovalec — živinorejec — sadjar — viničar!

Jeza in kletev, ki jih izlijaš v času sramotno nizko vnovčenega blaga nad trgovcem in njegovim posredovalcem, ne bosta pripomogla k izboljšanju tvoje položaja. Trгоvec gleda za ugodno ceno, posredovalec za visokim odstotkom, pa naj bo to tebi po volji ali ne. Naravno je, da v takih slučajih podleže najšibkejši, torej ti.

Kje je krivda?

Ne slikam in ne grem za teboj, ker bi bilo brezplodno. Brez ovinkov pokazem s prstom nate, ker velik del krivde nosiš ti sam, oziroma oni, ki te ne poučijo.

Zakaj si tako brezbrizen napram zadružnemu življenju in si mu večkrat celo sovražen?

Zadruga naj ti bo tvoje najvišje načelo, tvoje pribežališče. Množica slabičev, ki se posamezno z lahko izkoristijo, postane lahko krepko telo. V zadruzi imajo vsi člani eden in isti interes, zato polagoma odpadejo med njimi dozdevne razlike.

Te ustanove bi morale vzrasti povsod in za vse panoge kmetijstva, ker edino one nam lahko stalno in ugodno vnovčijo blago, ki ga posamezno oddajamo po tako nizkih cenah, da ne krijejo niti delavnih troškov. Naj navedem primer!

Nekje je dosti sadja, n. pr. češpelj. Dozorele so in sposobne za trg, a kupcev od nikoder. Šele zadnje dni se prikaže nekaj trgovcev in kmet, v strahu, da mu blago zaostane in potreben denarnih sredstev, ponudi blago po vsaki ceni. Med njim in trgovcem je še mešetar, ki bega ubogo ljudstvo, da dobi čimveč odstotkov provizije ali nagrade.

Ali res nismo zmožni nekaj boljšega?

Imamo že moderne kotle za žganjekuho, ki imajo znatne prednosti pred domačimi kotli; v naprednih sadjarskih deželah suše vsakovrstno sadje s posebnimi sušilnicami, s katerimi pripravimo blago kakor zahteva trg. Seveda stane to lep denar, ki ga posameznik ne zmore. Pa se združi nekaj pametnejših kmetov in si nabavi moderni kotel. Kakor je bilo mogoče temu malemu številu, tako bi se lahko združila cela vas ali več manjših vasi nele za združno žganjekuho, marveč tudi za sušilnico. Tako bi bila dana možnost vnovčenja blaga na tri načine: sveže, suho ali pa kot žganje.

V tem slučaju bi ne bila kmetovalcu treba tekati za trgovcem, ker bi ga imel v oblasti. Pri ugodni ceni bi blago oddal v svežem stanju, nasprotno pa bi ga sušil, oziroma skuhal.

Koliko truda in troškov bi mu zadruga prihranila, ker bi poskrbela za oddajo blaga! Sama bi sledila cenam, poiskala trg, stavila ponudbe itd.

Pametni, trezni in izkušeni možje, tu je vaše polje!

Seveda je prospeh zadrugę odvisen od moralnega in duševnega razvoja dotičnih združnikov. Vestnost in sposobnost sta temeljni postavki zadrugę.

Gledé vnovčenja blaga bi morale skrbeti tudi zveze zadrug. Te bi morale imeti nekaj informativni urad. Natančno poučen o količini, kakovosti blaga o posameznih krajih, itd., ki bi znal vsak čas izčrpno poučiti proizvajalca (zadrugo) in trgovca. Koliko več blaga bi bilo na ta način pravočasno in bolje vnovčenega!

Kmetovalci, vse blago naj gre na trg skozi zadrugę!

—::—

Zadružništvo.

Štefan Lovrečič:

AGRARNI KREDIT.

Posojila pod naslovom »agrarni kredit«, ki jih v zadnjem času daje tudi Zadružna zveza v Trstu, zasledujejo namen, pripomoči poljedelcu k izboljšanju njegovega gospodarstva. Ta posojila se dajejo pravzaprav poljedelstvu, zemlji, in ne poljedelcu. Oseba poljedelčeva igra pri tem le ulogo posredovalca in ulogo poroka. Iz tega sledi, da agrarni kredit nima naloge, da rešuje kmeta starih bremen. To nalogo, poleg drugih so imele in, na žalost, imajo še danes naše kreditne zadrugę, naše posojilnice.

Za agrarni kredit prosi lahko vsak poljedelec, bodisi lastnik ali najemnik (kolon). Glavno je, da kredit uporabi za ono izboljšavo in v oni namen, ki ju je navedel v prošnji.

Kdor ne bi morebiti porabil posojila v ono svrhu, ki jo je navedel v prošnji, in se ta okolnost ugotovi, od njega se posojilo takoj brezobzirno izterja. Kdor ni gotov, da bo mogel vrniti posojilo ob določenem roku, zanj je boljše, da se tega kredita ne posluži, ker ta kredit ne pozna one stare navade: »danes nimam, počakajte, dam jutri«.

Prošnja za kredit se mora napraviti na posebnih fiskovinah, ki se dobijo pri zavodih, ki podeljujejo agrarni kredit. V prošnji se morata navesiti vsaj dva poroka, ki sta voljna soppodpisati menico kot poroka.

Posojilo se daje proti kolekovani (ne več nekolekovani) menici za eno leto s pravico podaljšanja za oni del, katerega vračilo ne zapade v tistem letu. Obresti se plačuje celoletno naprej. Sedaj znašajo obresti po 6¼ %.

Poleg poročstva porokov si pridržuje zavod, ki posojilo da, v slučaju nerednega plačevanja pravico prednostnega jamstva nad pridelkom zemlje, za katero se je kredit uporabil, nad živino ali orodjem, katero je posojilojemalec kupil z dovoljenim kreditom itd.

Posojila se dajejo:

a) Za dobo 6 mesecev: kot predumi proti zastavi poljedelskih pridelkov v javnih ali zasebnih zalogah;

b) za dobo do 1 leta: za obdelovanje polja, za žetev, za trgatv, za semen, za umetna gnojila, itd.;

c) za dobo do 5 let: za nakup živine, kmetijskih strojev in orodja, za kmetijske izboljšave (izpopolnitev vinogradov, sadovnjakov, travnikov itd.).

Vsako leto pa se zahteva pri podpisu menice za preostanek dolga, da se vrne en del posojila, in sicer, če je posojilo dano za pet let, peti del posojila, če je posojilo dano za tri leta, eno tretjino itd.

Agrarni kredit rešujejo in dovoljujejo zavodi, ki so udeleženi pri Zveznem kreditnem zavodu za obnovo Benečij (Istituto Federale di Credito per Risorgimento delle Venezie).

Hipotetni agrarni kredit podeljuje pa le Zvezni kreditni zavod za obnovo Benečij sam in sicer v sledeče namene:

1) za nakup polja v svrhu izboljšanja;

2) za prenose vknjiženih dolgov v svrhu izboljšanja;

3) za zidanje kmečkih hiš, hlevov, raznih ograj itd.;

4) za gradnjo cest, za vodovode, vodnjake, za izsuševalne naprave, za gradnjo električnih napeljav, za pogozdovanje.

Vsa ta dela pa morajo biti vedno v korist poljedelstvu, drugače se posojila ne dajo.

Hipotetni agrarni kredit se podeljuje v visokosti 80% vrednosti posestva.

Živinoreja.

Živinozdravnik Josip Gerbic:

BELI TOK PRI KRAVAH.

V zadnjem času opažajo naši živinorejci pri kravah v zelo mnogih slučajih iztok iz sramnice. To je beli tok. Znački te bolezni so sledeči:

Kravi priteka iz sramnice umazana bela tekočina, včasih gostejša, včasih redkejša. Zunanja stran sramnice ter del repa, ki se dotika doličnega dela telesa, je pokrit s sluznato tekočino. Najbolj očitviden pa je beli tok v gotovih slučajih, ko se govedo uleže. Pojavlja se ta bolezen pri nebrevjih kravah.

Vzrokov tej obolelosti je več. Včasih provzročča to bolezen nepredvidna pomoč pri porodu. Tudi zaostali deli posteljice, ki razpadejo v maternici, so mnogokrat vzrok obolelosti. Zgodí se tudi, da se maternica, ko je bila, kot je običajno, za časa poroda silno povečana, prepočasi vrača v svoje pravilno lego. Tudi v tem slučaju se pojavi beli

tok. V naši deželi pa je danes po največ vzrok tej obolelosti kužni katar na spolovilih, ki zaide tudi globoko v maternico, ter provzročča huda vnetja in, ako je govedo oplojeno, tudi izpodvrženje.

Radi belega toka krava sicer redkokdaj pogine, vendar provzročča velika razširjenost te obolelosti precejšnjo gospodarsko škodo, ker se krave za časa te bolezni ne oplodijo ter ostajajo brez zaroda. Zraven tega živali shujšajo po nekolikem času in množina mleka se manjša.

Opaza se, da se beli tok v gotovih slučajih, po preteku gotovega časa, brez pomoči izleči. Kjer ni strokovnjaka na razpolago, je najbolje počakati, da narava sama pripomore do ozdravitve. Rediti pa je govedo le toliko časa, dokler se to izplača, to je, dokler nam da krava toliko mleka, kolikor nas stane prehrana.

Strokovnjak zdravi to bolezen z globokim izpiranjem maternice polom

posebnih priprav. Dnevno izpiranje privede navadno do ozdravitve.

Pri kupu in prodaji odgovarja prodajalec za to bolezen, ako proda kravo za rejo. Kako dolgo že ta bolezen traja, ni težko določiti, ker izvira ta bolezen vedno le ali od zadnjega skoka pri plemenjaku, ali pa od zadnjega poroda.

—::—

Milton Klavžar:

BELANSKA GOVEJA PASMA V NAŠIH GORAH.

V nekaterih krajih planinskega govedorejskega okrožja na Goriškem je vzbudil novi zakon o spuščevalnicah bikov hud odpor od strani kmetovalcev. In zakaj? Pred vsem zato, ker se morajo živinorejci posluževati le takih bikov, katere je potrdila v to poklicana komisija, vsled česar se čutijo omejeni v prostem razpolaganju s svojim blagom in pa tudi zato, ker se jim zdi predpisana skočnina previsoka.

Značilno pa je, da se pojavlja ta odpor ravno v tistih krajih, v katerih je bila živinoreja že od nekdanj najbolj zanemarjena.

Kot preteza pa služi kmetovalcem za to okrožje predpisana pasma, ki da ni za te kraje primerna, ker je za nekatere prelahka, za druge preteška, premalo mlečna, ker so s Koroškega vpepljeni biki neplodni, ker se je po njih razširila kužna bolezen na spolovilih itd. Ne marajo pa priznati, da so sami krivi dosedanjih neuspehov, katerih vzroki so sledeči:

1. Pomanjkljivo oskrbovanje živine; 2. nepravilno krmljenje; 3. pohlepna spekulacija živinorejcev in 4. pomanjkanje dobrih plemenskih bikov.

In res opazimo v teh krajih, da prebivajo živali po večini v zaduhlih in zamazanih hlevih ter da se nepravilno krmijo posebno v prvem letu, ko so hranilne potrebe največje.

Živinorejci se morajo prepričati, da prihajajo pasma, mlečnost, sposobnost za delo in meso skozi gobec. Za pravilno vzrejo živine treba mleka v obilju, dobre krme, otrobov, oljnatih tropin, dobrih hlevov in dobre stelje. Na te začet-

ne pojme pa pozabijo mnogi naši živinorejci, ki jim je bolj na neumestnem štedenju nego na zboljšanju svoje živine.

Isto velja za biko. Tudi ti se nepravilno krmijo, dasi je ravno plemenjakom potrebna najboljša klaja.

Vzroki neuspehov pa so tudi boleznini, ki so posledica neprimerne oskrbovanja, nezadostnega in nepravilnega krmljenja in posebno nezdravih hlevov, v katerih se razvija nebroj živalskemu zdravju škodljivih glivic.

Čemu prav belanska pasma?

Ker pripisujejo nekateri živinorejci dosednji nezadovoljivi napredek v živinoreji pasmi, hočem v kraških besedah pojasniti, zakaj je bila določena za naše planinsko govedorejsko okrožje belanska pasma.

Že leta 1869. so se začeli uvažati v okrožje prvi belanski biki, posebno pa v bovški sodni okraj, od koder se je ta pasma polagoma razširila po celem bivšem Tolminskem političnem okraju. Prvič tih živali je pa bilo prodanih in se še sedaj prodaja čez staro mejo v šempetérski okraj, kjer jih zelo cenijo.

Vsled vojnih dogodkov je ta živina vidno propadala, kar je dalo bivšemu goriškemu deželnemu odboru povod, da je dal po svojih strokovnjakih na licu mesta proučevati, kako bi se dale te razmere zboljšati.

Strokovnjaka, katerima je bila poverjena ta naloga, sta si stavila pred vsem sledeče vprašanje:

Ali kaže bolj vztrajati pri belanski pasmi in jo zboljšati, ali pa jo opustiti in nadomestiti z drugo, ki naj zavzame v teku časa in z neprestanim križanjem njeno mesto?

Za slučaj, da bi se morala menjati pasma, bi morala biti ta iz raznih razlogov rjavo-siva švicarska, posebno pa:

1. ker se lahko prilagodi krajevnim razmeram in ker zelo dobro prenaša svoja svojstva za potomce;

2. ker je prav dobra za mleko;

3. ker se vzgaja tudi v srednjem govedorejskem okrožju na Goriškem.

(dalje.)

Dr. G. J.:

PRVA POMOČ V HLEVLU.

(Nadaljevanje).

Vbod v vamp.

Zadnjič sem opisal, kako naj živinorejec ravna, da se izogne nesreči v lažjih slučajih napenjanja. Večkrat pa je treba nasilne operacije, da se napeta žival reši pogina. To operacijo izvršimo s tem, da vbodemo napeto žival v vamp. Opravimo pa to delo tako le:

Blizu zadnjega rebra (3-4 prste višje) in na vodoravni črti, ki drži od njega do bedrenice, približno v sredi trikota, ki ga tvori normalna jama leve lakotnice, izberimo točko; tam obrijmo dlako in operimo obrito meso z vodo in milom. Če nimamo na razpolago posebnega noža za vbod (trokar), vzemimo ošiljen nož, najbolje tak, ki ima tanko in približno 12 cm dolgo rezilo, a pred uporabo ga moramo prav čisto oprati. Na obriti točki naredimo najprej majhno zarezo v kožo, potem zabodemo nož v levo lakotnico in sicer tam, kjer je najbolj napeta. Osi noža bodi obrnjena tako, da bi podaljšana prodrla ravno na sredino trebuha pod vampom.

Če nagnemo ob zarezi nož malo na stran, izpuhti plin iz želodca. Treba je počakati, da plin polagoma izpuhti; če se to zgodi prenašlo, je mogoče, da žival tako oslabi, da se zgrudi na tla in lahko tudi na mestu obleži.

Ko se je na ta način odprla pot plinu, pripravi druga oseba leseno ali trsno tenko in čisto cev, ki se vtakne na mesto noža, da bo mogel po njej izhajati novi plin, ki se naredi v želodcu.

Tisti del cevi, ki strči iz želodca, je privezali govedu okoli trebuha in tako mora ostati nekaj ur.

Kadar smo gotovi, da se v želodcu ne razvijajo več plini, izvlečemo z eno roko prav previdno in počasi cev iz rane, z dvema prstoma druge roke pa stisnemo rano ob robih, da se preveč ne prevzdignejo, kar bi v spodnjih tkaninah lahko povzročilo hude posledice.

Na to sešijemo kožino rano skupaj, jo operemo in dobro bo, če jo zamažemo

s smolo ali z razmehčanim voskom.

Najbolje opravimo to operacijo s posebnim orodjem, ki se imenuje »trokar«.

Ž njim se dela približno tako, kakor smo povedali; toda trokar ima pred drugim nožem prednost, da polisnemo ž njim v želodec z enim samim mahom bodalo in cev ali nožnico.

Ko prodreta oba dela v vamp, izvlečemo počasi samo bodalo, cev pa ostane na svojem mestu.

Vsak skrben živinorejec bi moral imeti v svoji shrambi trokar, pripravljen za vsako silo, ali najmanj bi ga moralo imeti po nekoliko živinorejcev skupaj.

Na živinozdravniku je, da pove, ali kaže narediti vbod, ali se opravi brez njega; toda ko se lastnik v sili sam odloči narediti ga, naj si dobro zapomni, da je s tem rešil žival samo naglega pogina, da pa ji je treba še primernega zdravljenja, predno zares okreva. Na vsak način je treba držati žival po vsakem vbodu v vamp najmanj en dan v strogem postu. — (Dalje).

—::—

Ing. Anton Podgornik:

JEZERSKA OVCA.

Jezerska ovca se istoveli s solčavsko ovco. Zato lahko govorimo o jezerski-solčavski ovčji pasmi, ki izvira iz prvotne majhne bele domače ovce in bergamoške ovce. Ta slednja povsem prevladuje prvo. Vsled tega so v jezerski-solčavski ovčji pasmi v veliki meri znaki bergamoške ovce. Ni pa, kakor se zatrjuje, jezerska-solčavska ovca tudi brez primesi ovce merinovke, kar se kaže pred vsem v finejši volni.

Po zunanosti in velikosti prištevamo jezersko-solčavsko ovco k velikim ovcam. Glava z vzbočenim nosom in navzdol povešenima ušesoma je srednje velika. Značilne so pod očmi črnkaste marogice, ki le redkokdaj manjkajo. Ovce kakor tudi ovni so navadno brezrogi. Vrat je primerno dolg, hrbet je širok, križ je nekoliko strm ali podrt, rep je dolg in z volno poraščen. Noge so

zastavne, krepke in dobro razvite. Glava kakor tudi ušesa in noge so poraščena s kratko volno ali dlako. Jezerska-solčavska ovca je bele barve.

Razun po svoji velikosti se odlikuje jezerska-solčavska ovca tudi po svoji krepkosti in utrjenosti, vsled česar lahko kljubuje vremenskim neprilikom in boleznim. V hrani je neizbirčna in skromna. Zadovolji se in dobro izkoristi vsako krmo.

Jezerska-solčavska ovca daje fino volno. Pita se rada in ima okusno meso. Živa teža dorastle ovce znaša do 70 ali tudi več kilogramov, ona dorastlega ovna pa do 100 kg. Volne se nastriže letno okrog 2 kg. Samica ima ob vsaki skotitvi po eno jagnje, včasih pa tudi dvojčke.

Jezersko-solčavsko ovco se skuša v njenih dobrih lastnostih izboljševati in utrjevati. Radi svojih dobrih lastnosti je jezerska-solčavska ovca zelo iskana in se je razširila in uporabila za izboljšanje ovčereje tudi v raznih krajih izven svoje domačije.

— :: —

— r — n:

O KOKOŠJEREJI.

Danes hočem spregovoriti le par besed o kokošjereji. Kokošjereja bi morala biti na majhnih gospodarstvih bolj vpeljana kot je dosedaj. Kajti dohodek kokošjereje zavisi od načina negovanja ter pasme, ki jo gojimo. Zato je napraviti red v vsem in izbrati pasmo, da bo odgovarjala razmeram. To je, ako je možno prodajati jajca, je treba izbirati jajčarice, nasprotno pa mesnate kokoši, ki se

raje debelijo, kot pa nesejo jajca, oziroma naj bodo po možnosti ti dve lastnosti združeni v eni pasmi. Tako, da nam precej nesejo, a se tudi dobro redijo. Zato je treba imeti pri tem precej dobre volje in nekaj zmožnosti za odbiranje in negovanje živali.

Če pogledamo po raznih gospodarstvih, vidimo, da je skoro povsod kokošjereja prav na nizki stopnji. Že na prvi pogled opazimo, da je pasma, ki ni ne plič, ne miš, da ne spada k tej ne k oni pasmi. Nikjer se tudi ne opazi, da bi bile kokoši po starosti zaznamovane s prstani ali vsaj z barvanimi trakovi na nogah. Običajno je tudi, da pride na enega petelina preveč kokoši. Zato se zgodi, da je veliko jajc neoplojenih.

Poglejmo pa kokošnjak, ali kakor mu navadno pravijo kurnik. Kurnik se navadno nahaja v kakšnem kotu, pod stopnicami ali nad svinjakom. Teh prostorov ne moremo tudi dobro snažiti, ker so tako nizki, da še kura jedva v njih čepi.

Po mnogih kmetijah pa nimajo niti takih kurnikov, marveč imajo kokoši pozimi in poleti prenočišče kar pod milim nebom, kje na kakšni murvi ali drvah. Naravno je, da od tako negovanih živali ne moremo veliko zahtevati; še dobro je, da nam ostanejo zdrave in nam dajo le tu pa tam kako jajce.

Da nam bo tudi kokošjereja donosala dohodkov, moramo pravilno urediti kokošnjake in imeti dovolj velik prostor za kurje dvorišče. Izbrati moramo primerno pasmo, ki bo odgovarjala razmeram, oziroma to zboljšati ter jo pravilno krmili in negovati.

Mlekarstvo.

Ing. Anton Podgornik:

POMEN PERGAMENTNEGA PAPIRJA ZA ZAVIJANJE MASLA.

1. Namen zavijanja masla v pergamentni papir. V kose oblikovano maslo se zavija po mlekarnah zato, da ga varujemo pred onesnaženjem, da ga

lahko brez neposrednega prijemanja z roko prekladamo v shrambi, spravimo v zaboj za odpošiljanje ter sploh v promet in prodajo. Glavni namen zavijanja masla v pergamentni papir pa je pred vsem ta, da obvarujemo maslo pred neposrednim delovanjem in vplivom zraka. Maslo postaja od zunaj navznoter žarko ali

žaltavo, kar pospešuje zrak. Če torej maslo čimprej po izdelavi in kolikor mogoče neprodušno zavijemo, ga s tem odtegnemo vplivanju zraka in zadržimo ali zavlečemo razvoj žarkosti ali žaltavosti na maslu. Ako ne postane v pergamentni papir zavito maslo žarko ali žaltavo do končnega použitka ali uporabe, potem je to zavijanje popolnoma doseglo svoj namen.

2. Kakšen mora biti pergamentni papir za zavijanje masla? V in na pergamentnem papirju ne smejo biti nobene takšne snovi, ki bi lahko škodovala maslu in povzročile v njem napake. Da zgubi pergamentni papir svojo trdnost in krhkost ter da postane mehak in uloben ali voljen, ga v tovarnah obdelujejo z glicerinom ali sladkorjem. Po obdelavi pa je treba pergamentni papir temeljito izprati. Ako se to ne zgodi, oslabe glicerini ali sladkor na pergamentnem papirju. Ostanki glicerina ali sladkorja na pergamentnem papirju pa lahko pospešujejo posebno v vlažnem prostoru razvoj plesni in različnih glivic, ki morejo škodovati kakovosti masla, ki je v tak pergamentni papir zavito. Pripetilo pa se je tudi že, da se je mesto z glicerinom obdeloval pergamentni papir s takimi tvarinami, ki so naravnost škodljive kakovosti masla. Treba je torej, da

smo previdni tudi pri nakupu pergamentnega papirja za zavijanje masla. Zahtevati moramo vedno takšen pergamentni papir, ki je pravilno izdelan in zajamčeno neškodljiv kakovosti masla.

3. Pergamentni papir hrani v primernem prostoru. Kdor uporablja pergamentni papir za zavijanje masla, na ga hrani vedno v čistem, suhem in zračnem prostoru. Vlažni ali mokrotni in zaduhli prostori niso primerna shramba za pergamentni papir. V takšnih prostorih se zelo lahko naseli na pergamentni papir plesen, katero prenesemo potem z njim na maslo, ki je vanj zavito. Pa tudi že v pergamentni papir zavitega masla ne smemo iz istega vzroka hraniti v vlažnih prostorih, temveč vedno v dobro zračenem, hladnem, temnem in suhem prostoru.

4. Kako uporabljaj pergamentni papir za zavijanje masla? Pergamentnega papirja ne smemo zmočiti pred zavijanjem masla vanj. Če zavijemo maslo v moker ali zmочen pergamentni papir, s tem le pospešujemo razvoj plesni. Zato zavijajmo maslo vedno le v popolnoma suh pergamentni papir.

Rabite OREHOVE TROPINE, najcenejše močno krmilo!

Čebelarstvo.

G. F.:

VZIMLJENJE ČEBEL.

Ko se umen čebelar pripravlja na vzimljenje, mora biti v prvi vrsti gotov, katere panje hoče pustiti za pleme. Umljivo je, da le močne, zdrave čebelne družine z zdravo, rodovitno in mlado matičo in mladimi čebelami z dosti veliko zalogo medu, z lepim, ne prestarim, pa tudi ne premladim satjem v dobrem, dosti toplim panju. Le take je treba vzimati. Plemenjak, ki ga vzimiš, mora biti močan.

Kakšno čebelno družino pa prištevamo k močnim? Tako, ki koncem paše obseda vse, ali pa vsaj dve tretjini satnikov vališča. V slučaju, da bi takih močnih družin ne imeli, pomagamo si z združevanjem.

Glede čebel pa moramo paziti, da vzimimo le plemenjake z mladimi čebelami, t. j. jeseni izleženimi. Stare čebele, izležene spomladi ali poleti, pomrjejo ali tekom zime, ali pa takoj pri prvih spomladanskih izletih.

Kakšne in koliko satnikov naj pustimo plemenjaku?

Novo satje, v katerem še ni bilo nobene zalege, ali pa se je le enkrat izlegla, je za zimo premrzlo. Staro pa, ki je že črno, je sicer gorko, a za pomladansko novo zalego ni priporočljivo. Zato čebelam pustimo rjavkasto satje, napolnjeno z medom in obnožino. Medu je treba pustiti krepkim panjem, ki imajo čebel za dva in pol kilograma, vsaj 10 kg. Seveda ni mogoče za vse kraje natančno določiti, koliko hrane čebelne družine tekom zime porabijo, ker na uporabo medu zelo vplivajo panji, toplota, zima, kakovost medu, množina čebel in čas prve paše.

Ker se pozneje ne sme s satjem giniti, zato ga pa uravnajmo šele takrat, kadar ni več upanja na kako obilno pašo, navadno takoj po končani ajdovi paši, da si čebele po našem pregledovanju še gnezdo uréde, na pr. med znesejo v središče, špranje zalepijo, satje popravijo itd.

Za gnezdo odločeno satje mora biti vse izdelano in noben sat v vališču ne sme biti prazen, t. j. brez medu. Pač pa sme biti prazna že starejša safnika, prvi in zadnji ob straneh vališča. Dalje se ne sme v čebelnem gnezdu puščati ali pa celo vanj devali trofovska z medom napolnjeno satje, ker bi se lahko zgodilo, da bi matiča spomladi v to, tekom zime izpraznjeno satje, prezgodaj zastavila trofovsko zalego. Treba je torej že pri vzimljenju paziti na to, da pride le čebelno satje v vališče.

Paziti pa tudi moramo pri odjemanju medenih satov, da čebelam ne odvzamemo obnožnih satov. Ti se navadno nahajajo tik za zalego. Poznamo

jih po tem, da so proti oknu obrnjeni bolj temni kakor oni, ki so napolnjeni z medom. Najbolje je, ako obesimo v sredo vališča meden sat, zraven pa na obe strani po enega z obnožino in medom napolnjenega.

Kadar smo dejali v red čebele, satje, gnezdo, pustimo panje lepo pri miru, dokler ne pritisne mraz. Takrat opravimo zadnje delo čebelarstva. Prinesemo v čebelnjak starih odej, vreč, plahť ali slamnatih blazin. Za čebelarje s kranjskimi panjiči je najboljši mah, s katerimi se lahko vse špranje med posameznimi panji dobro zadelajo in zatlačijo. Slame z omlačnim klasjem in tuđi sena, ne rabimo, ker se v njih nahaja marsikatero zrno, ki pozimi vabi rovke in miši v čebelnjak.

Ko smo odnesli iz čebelnjaka še vse čebelarstvo orodje, ki ga dobro osnažimo in shranimo na suhem kraju, čebelnjak pometli, tupaťam pa nastavili kako mišnico, želimo svojim ljubljankam sladki počitek in zaklenemo vrata.

Kako pa čebele prezimujejo?

Zbrane so okrog svoje mamice v klobčiču ali gruči. Iz zimskega klobčiča pridejo vselej posamezne čebele tekom treh tednov na površje in potem se zopet pomikajo proti klobčičevemu središču. Pripomniti je treba, da se čebele v zimskem klobčiču ne pitajo med seboj, ker pride vsaka ob gotovem času k zalogi medu in ker v miru čepeč silno malo živeža potrebujejo. Najmlajše čebele se menda največ časa zadržujejo v sredi, najstarejše pa na površju klobčiča. — Po Lakmayerju.

Kletarstvo.

Just Ušaj:

TRGATEV.

Naravoslovne vede vedno bolj napredujejo. Pojavi, ki si jih človeštvo se pred kratkim ni znalo tolmačiti, so postali vsled napredka naravoslovnih ved, ni in razumljivi. Industrija in obrt ste

že zdavnaj začeli izkoriščati vse znanstvene napredke. Izum za izumom so popolnoma predruđačili in modernizirali njih delovanje in obratovanje.

Kaj pa kmetijstvo?

Kmetijstvo pa je ostalo, vsled starokopitništva in pomanjkljive izobrazbe

kmetskega stanu, skoraj vedno na enaki stopinji napredka. V tem oziru se je pri nas v zadnjem času obrnilo že mnogo na bolje. Vendar smo še daleč nazaj.

Izmed vseh panog kmetijstva je zlasti zaostalo kletarstvo, ker mnogi naši vinogradniki ne ravnaajo veliko drugače z vinom, kakor je delal očaak Noe, ki je bil prvi viničar. Temu ni samo vzrok nevednost, ampak tudi v veliki meri ona konservativnost, ki vlada od nekdanj pri viničarjih. Bajka o izvanredno dobrih vinih, ki so jih bajé pridelovali naši dedje, zapeljuje mnoge vinogradnike, da se krčevito držijo starih načinov kletarstva. Pri takih razmerah se seveda vsaka novost le težko vpelje. Le pomislimo, kako »trd oreh« je bil, pripraviti našega vinogradnika, da rabi žvepleni dim za zakaženje vinske posode! Pa tudi temu niso sledili vsi, ker veliko jih je, ki nočejo nič slišati o zadimljanju posode. Pa tudi drugi ne delajo tega tako, kakor bi morali. Polovičarsko delo in premajhna natančnost in doslednost je mnogo kriva, da niso uspehi taki, kakor bi morali biti. Zato ravnajte še letos vsi vinogradniki po spodaj navedenih navodilih, in gofoy sem, da med vami ne bo nobenega, ki bi ne bil z uspehom zadovoljen. Navodila, ki vam jih dajem, so pa ta-le:

Navodila za trgatev.

1. Trgajte kolikor mogoče kasno, ne ozirajte se na morda že dozorelo grozdje zgodaj zorečih trt. To grozdje poberite posebej, a z glavno trgatvijo počakajte, da grozdje popolnoma dozori.

2. Ko tržete, ločite zdravo od bolnega, gnilega in nedozorelega grozdja. Zato morate imeti dve posodi s seboj: eno za zdravo, drugo za gnilo in bolno grozdje. Za trganje in čiščenje grozdja služijo najbolj posebne škarje. S takimi škarjami je tudi mogoče odrezati grozd, ne da bi se jagode pri tem osule. Zato se nabava takih škarij zelo izplača.

3. Trgajte, če le mogoče, samo ob lepem in suhem vremenu in ne prezgodaj zjutraj, ko je še rosa na grozdju.

Kipelne kleti.

1. Že nekaj dni pred trgatvijo pomehi in očisti kipelno klet. Če se ti zdi potrebno, pobeli štene kleti z apnenim beležem. Nikakor pa ne opusti zadimljenja kleti z žveplnim dimom. V to svrhu postavi zvečer v sredo zaprte kleti kako staro železno posodo z žrjavico in žveplom. Klet mora ostati čez noč zaprta.

2. Operi vso posodo, orne, bednje, stiskalnice in sploh vso opravo, ki pride z moštom ali grozdem v dotiko. Če imaš stiskalnico z železnim vijakom in koritom, pobarvaj železo s takim lakom, ki ga kisline ne razjedajo.

3. Skrbi, da bo vsa posoda in orodje že pred trgatvijo v redu, da jo boš imel tekom uporabnega stanja pri roki.

4. Skrben in razumen vinogradnik si bo nabavil za kipelno klet toplomer, s katerim bo lahko meril toploto v moštu in kleti.

Maščenje in stiskanje.

1. Maščenje z golimi nogami opusti, ker je nehygienično. Sicer pa ima maščenje z nogami to dobro stran, da se pri tem načinu maščenja ne zmastijo nezrele in trde jagode. Kdor bi hotel obdržati ta način maščenja, ne da bi se pri tem pregrešil proti higijeni, bi moral obleči na noge dolge nogavice iz gumiya. Mnogo hitrejše pa se maščenje izvrši z grozdnim mlinom.

2. Za pridelovanje sortiranih belih vin, bi bilo priporočljivo grozdje pred maščenjem robkati na pocinkani mreži. To je zlasti potrebno tedaj, ko se hoče pustiti mošt nekoliko povreči na tropinah.

3. Pred maščenjem je kolikor mogoče natančno ugotoviti težo nabraneega grozdja. Na vsak stož je pomešati med nabrano grozdje 25–30 g ali pa 20–25 cm žvepleneega amonijevega fosfata. To odlično sredstvo, ki se že več kakor 15 let uporablja na Francoskem in nekaj let tudi že v celi Italiji, je tekočina nekoliko rumenkaste barve. Na mošt deluje tako-le: V njej nahajajoča

se žveplena sokislina ubije vse slabe bolezenske kali v moštu. Na kipelne glivice pa vpliva količina v njej nahajajoče se žveplene sokislina pa samo o-mamljivo. To se pravi, da kipenje samo začasno nekoliko ustavi. Čim se pa grozdje zmasti, in mošt prezrači, kakor je predpisano, pa mošt začne kipeči še bolj burno, kakor brez dodatka te snovi. V žveplenem amonijevem fosfatu se pa nahaja raztopljen tudi amonijev fosfat, ki je redilna sol za kipelne glivice. Zato je tudi razumljivo, da mošt, ki smo mu dodali to sredstvo, bolje prevre in da bolj močno in bolj zdravo, ter stanovično vino. Že nekaj let sem pa imajo naša vina to slabo lastnost, da rada menjajo barvo in porjavijo. To pa prepreči gotovo uporaba amonijevega fosfata pri napravi mošta. Amonijev fosfat je rabiti tudi pri napravi črnih vin, ki pridobijo tudi na barvi in lepoti pene.

4. Kdor se boji malo več stroška, naj rabi mesto amonijevega fosfata kalijev metabisulfit. Tudi to sredstvo ubije vse slabe kali v moštu, le kipenja ne pospešuje, kakor žvepleni amonijev fosfat. Rabi se 10—15 g na stoč grozdja.

5. Po izvršenem maščenju je mošt dobro prezračiti. To se napravi tako-le:

bedenj se zabije že pred maščenjem potrebna pipa. Pred to pipo se postavi v bednju kaka mreža, bodisi lesena ali kovinasta. Ta mreža ima namen, da brani, da se pipa ne zamaši. Po tej pipi se mošt in sicer tako, da se čim bolj ubije in speni. Odtočeni mošt se potem nosi v kipelne sode, ali pa v sluščaju, da se želi pokipeči mošt na tropinah, se zliva v isti bedenj nazaj. Pri pridelovanju črnih vin, ko moramo dalje časa pustiti mošt kipeči na tropinah, povimo še enkrat po preteku enega dneva to zračenje s pomočjo odtakanja in zlivanja nazaj v isto posodo. Dobro je tudi mešati v bednju kipeče tropine in privzdigovati jih z močnim košom. Drugi dan se to zračenje ponovi. Kdor bo tako delal, tam ne bo vino zadobilo gotovo nobenega neprijetnega duha po žveplu in bo z žveplanim amonijevim fosfatom gotovo zadovoljen.

6. Kdor bi hotel biti še bolj napreden in imeti še boljši uspeh, naj rabi poleg žveplenega amonijevega fosfata, še umetne kipelne glivice. Kako se te glivice rabijo, ne morem tukaj radi pomanjkanja prostora opisati. Navodila se dobijo pri nakupu kipelnih glivic. Kupiti pa jih je fik pred uporabo.

Konečno omenjam, da bi bilo želeli, da bi naši vinogradniki svoja bela vina čim manj kuhali na tropinah in da ne bi polnili kipelnih sodov z moštom do vrha, da potem kipeči mošt bruha peno skozi veho ven. Prvi nauk velja Vipavcem, drugi pa Bricem, ki ne morejo opustiti te nesmiselne navade.

—:—

—ž—

O PRIPRAVLJANJU VINSKEGA KISA.

V zadnjem zvezku »Gospodarskega vestnika« popisuje g. Just Ušaj način pripravljanja vinskega kisa, ki se zgotovi v enem do dveh mesecev časa, če je na toplem. Ako pa je mrzla jesen in potem mrzla zima, najbrže ne bomo imeli kisa.

Po mojem mnenju pa je mnogo boljše za pripravljanje vinskega kisa, da vzamemo 30 do 80 kg neoprešanih ali malo oprešanih tropin. V ta namen so najbolje one z vrha bednja, če kuhamo mošt pod njimi, kakor se to godi že marsikje. Te tropine z vrha bednja skisnejo že drugi dan. Sicer pa so vsake zdrave tropine dobre, tudi otisnjene. Nato postavimo tropine v ornico, v sod ali brento in sicer na rahlo, da se ugrejejo. Take gorke tropine polijemo potem s slabejšim moštom, sadjevcem ali sladko vodo. Kmalu na to položimo tekočino s tropin in jo čez čas, ko se tropine zopet ugrejejo z nova zlijemo na vrh tropin in pognemo s plahto. To se še dvakrat ali trikrat ponovi, potem se tropine otisnejo in tekočina prilije h kisu. V osmih dneh imamo hud kis, ki se ga toliko rabi na kmetijah, zlasti v poletnih mesecih. Naši vinorejci pa se premalo z njim preskrbijo in si skoro vsi kupujejo potem škodljivo esenco.

Nekateri vinogradniki imajo visoko kad, ki ima recimo, $\frac{1}{2}$ m nad dnesom leseno preluknjano ploščo in nad to še eno ali dve. Potem se postavijo tropine na vse preluknjane plošče, a kisajoča se tekočina kaplja potem od tropin do tropin in se navzame kisika. Tudi tako kad pokrivamo s plahto, da ne vhaaja toplota, ki je je treba okroglo 30° . S tako pripravo se more napraviti večja množina kisa.

Nekateri kmetje napravijo kis iz same vode, katero vlivajo na oprešane ugrete tropine. Ta kis pa ne traja dolgo, ker očetna glivica nima dovolj hrane, v vodi.

Kis, in sicer dober kis, si torej lahko vsak kmet napravi sam doma. Zato naj to jesen nikdo ne pozabi nanj.

**Poravnajte naročnino za
,GOSPODARSKI VESTNIK',**

Sadjarstvo.

Dr. Peter Vallig:

PO SADNIH VRTOVIH MASSOLOM-
BARDSKIH.

In začeli so res uvidevati naši sadjarji! Ne vsakovrstnega sadnega drevja, brez izbere in brez prave koristi, le donosne vrste, kojih pridelek se takoj z

drevje in ga večkrat pregledajo, in ne le ob obiranju pridelka.

Tudi lanski in posebno še letošnji izlet naših sadjarjev v massolombardske sadne vrtove nam jasno kaže, da se je pričelo v naši sadjereji obračati na bolje. In sadjarski oddelek kmetijskega urada v Gorici zasluži vse priznanje, da

Izletniki pred Bonvicinijevim podjetjem.

lahkoto in dobro proda, takšne sadne vrste spadajo v naše sadovnjake. Polagoma izginja tudi ona pregrešna malomarnost pri oskrbovanju sadnega drevja, ki je ogromno škodovala naši sadjereji. Sadjarji se bolj zanimajo za svoje sadno

je dal pobudo in izvedel te poučne izlete. Bolj kot deset predavanj vpliva enkratni obisk uzornih sadovnjakov, kjer se sadjerejec na lastne oči prepriča, ali in koliko sadjereja nese, kako se mora sadje oskrbovati, kako gnojiti sadov-

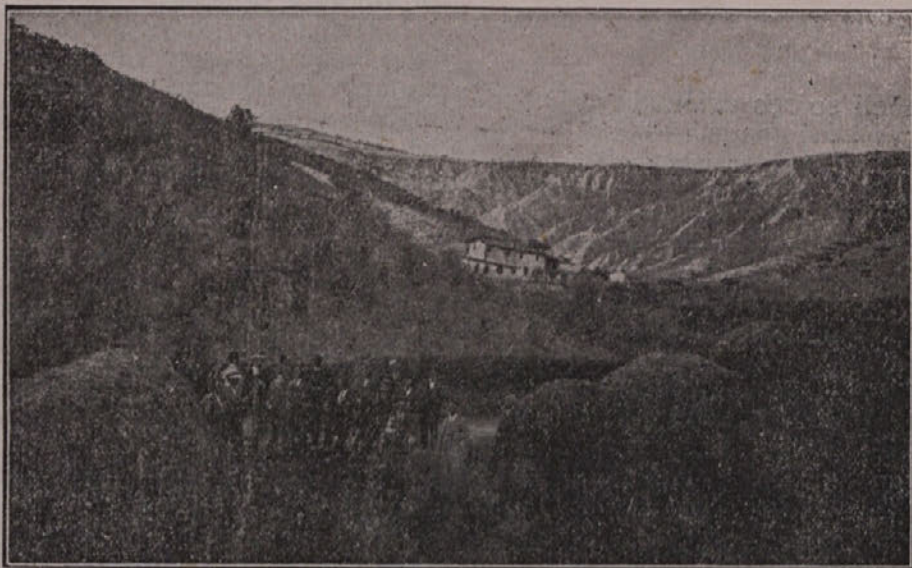
njakom, itd. In v Massolombardu se vse to vidi, o vsem tem prepriča na lastne oči. »Če bi pred petimi leti za vse to vedel«, mi je rekel neki letošnji izletnik, »kar vem sedaj in kar sem videl v Massolombardu, bi mesto vinograda stal tu lep breskov nasad, ki bi me manj stal in več dal koš trta«.

Od naših napredkaželjnih sadjarjev so bili letos na izletu v Massolombardu sledeči gospodje: Ferjančič Rudolf s Slapa pri Vipavi, Štekar Anton iz Števerjana, Birsa Franc iz Rihenberka, Keber Franc z Volčjedrage (Vrtojba), Mrevlje Josip z Dornberga, Lutman Josip z Vogrskega, Makuc Marij z Volčjedrage, Marinič Anton z Dobrovega (Brda), Rustja Ivan iz Dobravelj, Lipičar Franc iz Rihenberka, Zgonik Josip iz Rihenberka, Pintar

ulogo. Pri nas pa se sadnemu drevju trosi po žlički, kakor bolniku zdravilo. Nič slabši niso nasadi hrušk na tem posestvu.

Videli so sadovnjake Antonellija, ki so prekrasna reč. Celo kralj si jih je o priliki ogledal. Antonelli je preprost kolon, ki ima sam letno krog 160.000 lir dohodka od pridelanega sadja. Kar dobi gospodar, je še po vrhu.

Braje Martini imajo prelepe breskove nasade, ki menijo približno 30.000 m prostora. Obdelujejo vse sami z lastno družino in pridelajo letno okrog 450 stofov breskev.

Na pustih rebrih vstajajo novi sadovnjaki.

Albin iz Števerjana, Piščanc Franc iz Rihenberka, Klanjšček Josip iz Oslavja (Pevma), Stepančič Ivan iz Renč, Domenis Vladimir in Maurič Anton iz Šlovenca pri Neblem.

Izletniki so si pod vodstvom dr. Valiga ogledali razne sadovnjake. Na posestvu g. Gardenghija so videli jabolčne nasade, polne sadja. Lastnik je zatrjeval, da mu da vsako drevo letno 7 do 10 stofov jabolk. Te uspehe dosega v prvi vrsti od tedaj, kar dobro gnoji z hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili. Gnojenje menja vsako leto. Tomaževa žlindra, superfosfat, čilski soliter igrajo pri gnojenju, razen hlevskega gnoja, glavno

izletniki so obiskali tudi prostore Bonvicinijevega podjetja, ki se peča z izvozom sadja. Tu bi se mogli naši izvozniki še marsikaj naučiti, pa tudi sadjerejci bi postopali na bolj preudaren način pri obiranju in prenašanju sadja.

Prostor ne dopušča, da bi še obširneje poročali o poteku izleta. Omenimo naj le, da je ta poučni izlet dosegel svoj namen, to je, pokazati našim sadjerejem, kako se sadovnjaki negujejo drugod in koliko dohodkov da sadno drevje, ako se skrbj zanj. In za početek je to dovolj.

Poljedelstvo.

VEČ ŽITA!

Lansko leto je prvič vlada izdala poziv, naj se seje na umen način čimveč žita, da bo pridelek kril domačo potrebo, da se osvobodimo tuje odvisnosti. Plug in kmeč naj bi odločila zmago v tem boju.

Uspeh prve žitne bitke ni bil popoln. Toda izkušnje, ki so se napravile v prvem letu pri propagandi za sejanje več žita, so zlata vredne.

Poljedelci! Sejte le izbrano, čisto žitno seme. Za žitno setev namenjene nje pognojite tudi z umetnimi gnojili. Poskusi lanskega leta so dokazali, da prah ni le prah, ampak da ima res gnojilno vrednost v sebi.

Dobro pripravljena zemlja, izbrano, zdravo seme, dobra gnojiljev tudi z umetnimi gnojili, in v normalnih razmerah mora biti uspeh gotov.

Boj gre za tem, da na enem in istem obsegu zemlje dosežemo več pridelka, ne da bi posejali več žita. Zvišati pridelek, to naj vam bo geslo.

— :: —

Ing. Andrej Čok:

O UMETNIH GNOJILIH.

(Dalje.)

IV. Skupina. Apnena umetna gnojila.

Skupina apnenih umetnih gnojil je, žal, pri nas še mnogo premalo poznana. Če bi si bil naš gospodar v svesti, kakšnih dobrin bi mu prinesla raba apnenih umetnih gnojil na marsikateri zemlji, gotovo bi se posluževal teh gnojil vsekdar, kadar bi mu to svetoval strokovnjak. Ne bi, kakor se to večkrat zgodi, s posmehom ozrl se v stran, ko mu strokovnjak svetuje rabo tega gnojila. Da, apno ne služi samo kot gnojilo na njivi, ampak večkrat celo za zboljšanje nerodovitne zemlje sploh.

Kljub temu da živimo na Krasu, ki je po večini sestavljen ravno iz apnenih kamenin odnosno iz apnenih zemelj, dobimo večkrat tudi na našem Krasu močnejše nanose zemlje in to posebno ob

rekah in potokih. Je to, lahko rečemo, peščena zemlja, ki ima to lastnost, da precej rada propušča vodo. Voda torej izpira tako zemljo. Ker pa traja to izpiranje že cele veke, je zemlja iz znosov navadno izprana in vsebuje malo hranilnih snovi. Med te izprane hranilne snovi spada tudi apno. Voda iz studencev, ki izvirajo iz peščene, nanešene zemlje, je navadno zelo plehka ali, kakor se večkrat tudi izrazimo, lahka voda. Voda pa, ki izvira iz naših težkih ilovnatih zemelj, je navadno zelo težka in to ravno vsled svojega bogatega obsega na apnu. Znosom primanjkuje torej navadno apna. Pomanjkanje apna poznamo pa še bolje nego pa lahko bi vode po tem, da v taki zemlji metuljčnice — detelje, grah, fižol — zelo nerade uspevajo. Ako zasejemo njivo na taki zemlji z deteljo ali z lucerno, izgine ta detelja s take zemlje že po drugi ali tretji košnji, večkrat še prej, kljub temu, da smo zemljo dobro gnojili s superfosfatom in s kalijevo soljo. Vzrok je največkrat ravno ta, da zemlji primanjkuje apna in je radi tega kisla lastnosti. Čeprav ima taka zemlja navadno še vedno toliko apna v sebi, kolikor ga potrebujejo rastline za tvorbo svojih stebel — krompir in koroza na taki zemlji, nočnojena s samim superfosfatom in s kalijevo soljo ter z dušikom, še vedno izborna uspevata — ga je pa še vedno premalo, da bi uničil kisline v zemlji. Za uspevanje metuljčnic je pa neobhodno potrebna zemlja, v kateri prevladuje apno mesto kislin. Tudi pesa in žitnice imajo raje lugasto ali apneno zemljo. V kisljih zemljah, in take so navadno nanešene zemlje in one v močvirnatih legah, ne uspeva samo kvečjemu še krompir, koroza in najraje kislja trava z raznimi pleveli.

Imamo-li torej travnik ali polje, katerih zemlja je dovolj rahla in ne trpi preveč suše, letina je pa kljub navadnemu gnojenju z domačim gnojem in s superfosfatom le slaba, nezadostna, tedaj moramo začeti dodajati apna taki zemlji.

Z dodajanjem apna takim kislim zemljam dosežemo, da pridobijo zemlje polno rodovitnost, ki prekaša navadno rodovitnost marsikatere prej že kot precej rodovito poznane zemlje.

Apno dodajamo zemlji lahko v raznih oblikah. Najbolj razširjeni način dodajanja apna je pri nas dosedaj — godi se to navadno brez zavesti — trošenje Thomasove žlindre po takih zemljah. Thomasova žlindra, popisana že pri skupini fosfornih gnojil, vsebuje poleg 15—20% fosforne kisline tudi približno 50% apna. Ni torej čuda, da se Thomasova žlindra na nanošeni zemlji — po vipavskem, postojnskem, bistriškem okraju ter v Vremski dolini — tako dobro ponasa, dočim, kakor pravijo navadno kmetije, superfosfat ne da tam skoro nobenega uspeha. (dalje.)

—::—

D. V.:

O PRIPRAVLJANJU KISLEGA ZELJA.

Prav dobro kislo zelje se zadobi samo iz velikih, trdih in takih glav, katerih listi nimajo predebelih reber ali žil. Ko se je kapus pobral, naj se spravi v kak suh prostor in sicer tako, da lahko izhlapi iz njega preobila voda. V tem prostoru naj se pusti nekoliko dni.

Preden se glave zribajo, izrezati se jim morajo štori. Najlaže pa se štori izrežejo, ako se glave razpolovičijo in nato iz vsake polovice štor v obliki stožca izreže. Za tem se kapus na zeljnem obličju precej na drobno razreže. Ko se devajo razpolovičene glave v obličjevo tružico, naj se položijo vanjo tako, da bo glava s prerezom ležala na nožih.

Zriban kapus naj se spravi potem v dobro osnažene sodčke. Vsaka plast zribanega kapusa naj se sproti posoli in z lesenim kolom dobro sllači. Z vlaganjem na prej opisani način naj se nadaljuje, dokler se je sodček ali kad napolnila, oziroma ves kapus pospravil. Posode za kisanje naj bodo rajši ozke in visoke, kakor pa široke in nizke.

Če se kapus pravilno ne skisa, tiči navadno vzrok v tem, da se je premalo

ali pa celo preveč osolil. Množina soli sme znašati 1 ali kvečjemu 3 odstotke. Ako se prešibko posoli, se sicer kapus poprej skisa, ali takšno kislo zelje se ne ohrani tako dolgo, kakor bolj močno osoljeno. Pri premočnem solenju pa se pojavi ravno nasprotno. Po takšnem solenju zadobi kisav grenak okus. Ko se zriban kapus vlaga, doda se mu lahko raznih dišev in sicer takšnih, kakoršne komu ugajajo. Sicer, če se niso dodale dišave kapusu med vlaganjem, dodajo se lahko med kuhanjem. Vrhnja plast naj se nekoliko bolj močno posoli, pokrije z opranimi zeljnimi listi, nanje naj se položijo zglajene ali pooblane in posodi primerno prikrojene deske, ter obteže s kameni. Iz kisave sme priti le toliko vode, da so deske z njo popolnoma pokrite. Ako ni prišlo toliko zeljnice na vrh, naj se dolije 3 odstotna solna raztopina. Kisav se bolje ohrani, če se nekoliko zeljnice iz kadi odtoči in jo nadomesti s slano vodo. Dolita slana voda pa pospeši tudi vrenje, pri katerem se tvori mlečna kislina in katera prepreči, da se kisav ne pokvari. Najprimernejša toplota za to vrenje je 10 do 15 stopinj C. Po končanem vrenju naj se motna, penasta zeljnica zvrha pobere, zeljno listje naj se nadomesti s kakšno cunjo ali ruto in nalije navrh slane vode, ter obteži skrbno omite deske s kamenjem.

Da zadobi kisav vinsko - kisli okus, mora kolikor možno naglo povreli, kar se pa doseže le tedaj, če se jo spravi v primerno topel prostor. Ko je kisav pravilno povrela, naj se preložijo kadi ali čebri v klet. Pazi naj se, da bo kisav vedno pod zeljnico. Ako ni na vrhu kisavi dovolj zeljnice, naj se skuha solna raztopina in naj se, ko se je shladila, zlije navrh.

Zapomni si konečno še to-le: Preden vzameš kamenje z vrha, o priliki, ko hočeš vzeti iz kadi kisav za uporabo, vsakrat najpoprej zeljnico z vrha poberi s kakšno ruto ali cunjo in šele potem vzemi kamenje in pokrov iz kadi. To kamenje in pokrov dodobra omij in šele potem zopet zloži vrh kisavi. Če opaziš

po končanem delu, da zeljnica plohov ne pokriva, dolij v kad toliko zgoraj omejenjene solne raztopine, da bo pokrov pod tekočino. Nikar ne trpi, da bi se umazana, vrhnja zeljnica vrinila med kisav!

— :: —

ZITNI MOLJ.

V zadnji številki smo opisali žitnega rilčkarja. Žitni molj (*Tinea granella*) je vse kaj drugega kakor žitni rilčkar. To je majhen metuljček, ki leta v mesecu maju, juniju ali juliju. V tem času se oplodi. Oplojena samica poišče žitne zaloge in odlaga jajčeca po eno ali dve na žitna zrna. Ko je prilepila vsa jajca na žito, pogine. Iz jajčeca se izzvali mala, bela, črvu podobna gosenica, ki se zaje v zrno, ki ga razjeda toliko časa, da porabi vso moko. Ko je z enim zrnem gotova, se lofi drugega, tretjega itd. Za seboj pa pušča tanko nit, ki veže zrna v kepe, včasih kot lešnik debele, 15 do 25 zrn skupaj. V sredi te kepe je navadno ličinka in okoli nje polno blata, ki ima zoprni in neprijeten duh. Tega duha se žito naokoli navzame. Moka iz takega žita ima neprijeten duh; pravimo, da je zatohla.

Mala gosenica doraste jeseni, tedaj preneha jesti. Izleze na površino žita, lazi seminlja ter išče prostora, kjer bi se zapredla. Med tem pa pušča za seboj tanko nit. Ko najde primeren kotiček, navadno v lesu, se zaprede v bel mešiček, najrajše v kaki špranji. Tu prezimi kot ličinka in šele spomladi se zabubi. Čez kake tri tedne se iz zapredka prikaže dorasel metuljček.

Značilno je, da ta škodljivec opravlja svoje delo na vrhu kupa, dočim ima črni žužek, ki smo ga opisali zadnjič, na dnu kupa svoje gostije. Radi tega pa po njem nastala škoda ni tako opasna, kakor pri rilčkarju.

Ako se hočemo uspešno braniti pred tem škodljivcem, velja pred vsem pravilo: Red in snaga v žitnici ter večkratno pregrebanje in premetavanje žita.

Z malim trudom se da pa metuljček loviti v nastavljeno past. V času, ko ostavi mala lučica. Metuljček se navadno krog leta, se mu nastavi plitva posoda z vodo. Ponoči se na sredi posode pozaleta v luč in v vodi utone.

— :: —

Vrtnarstvo in cvetličarstvo.

Anton Nardin (Rim):

NEKAJ O SPINACI.

Spinaci prija rahla gorka zemlja, ki je dobro pognojena z mešancem — prederelim gnojem. Še bolj pa ji ugaja stara moč v zemlji (hranilne snovi od prejšnjih gnojenj). Vedno pa nimamo takšne zemlje in tudi primerne gnoja nam manjka. Zemlja je tudi večkrat hudo izčrpana od prejšnjih pridelkov. V tem slučaju si pomagamo z umetnimi gnojili, s katerim dosežemo tudi lepe uspehe. Zadovoljivi uspehi so se dosegli s sledečo množino umetnih gnojil na 1 ar = 100 m²:

5 kg tomaževe žindre, 1 kg čilskega solitra in 2½ kalijevih soli, ali pa 11 kg superfosfata, 3 kg čilskega solitra in 5 kg kalijevih soli.

Prav učinkovito delujejo dušičnata gnojila. Mnogo dušika, mnogo pridelka! Poizkusi so pokazali, da z uporabo 2 do 5 kg čilskega solitra se je pridelek še enkrat pomnožil. Dušik pospešuje hitro rast, rastlina se bujno razvija in listi dobijo temno zeleno barvo. Če mislimo gnojiti z večjo količino čilskega solitra, je priporočljivo, trositi ga v dveh obrokih, in sicer polovico pred setvijo in polovico med razvijanjem rastlin. Za ta drugi slučaj je dobro, če soliter raztopimo v vodi in potem s to vodo zalivamo. Za gnojnico je spinaca tudi dokaj hvaležna. Zalivanje z gnojnico naj se vrši po kakem dežju (ali med dežjem), ko je zemlja mokra, ker v tem stanju mnogo hitreje požira. Po zalivanju z gnojnico je treba poškro-

piti spinačo z vodo da se gnojnica opere raz listov. Če pa po zalivanju dežuje, tem bolje.

Spinačo sejemo od februarja do konca maja in od druge polovice avgusta do srede oktobra. Za spomladansko setev izberimo si, ako le mogoče, bolj senčni del vrta, ker v pol senci spinača dokaj bolj uspeva kot pa v solnčnih legah; prihranimo si na ta način tudi nekaj pri zalivanju. Sejemo vsakih 15 do 20 dni do konca maja; dalje pa ne, ker pozneje sejana sili hitro v cvet, listje pa postaja vedno manjše. Tako bomo imeli goden pridelek za pridelkom. Zalivati je treba redno izdatno. Bolje manjkrajt in tedaj dovolj kot pa obratno.

Nas zanima bolj jesenska setev, ker od te imamo glavni pridelek. Za jesensko setev izberemo po možnosti bolj solnčne, zavezne lege — nasprotno od

spomladne setve — da bolje prezimi.

Najbolje je, da sejemo vrste 20 do 25 cm vsaksebi radi lažje pletve in obiranja. Ko dosežejo rastlinice 4 do 5 listov, jih razredčimo. Razredčevanje se ponavlja toliko časa, dokler ni razdalja rastlin ena od druge najmanj 6—7 cm. Če bi pustili pregoste nasade nam pričnejo rade gniti; tudi se ne morejo popolnoma razviti. Paziti moramo, da bi nam listje ne bledele na rastlini, s tem se pospešuje gnitje posebno ob pomladanski vlagi. Enkratno okopavanje zemlje bo zadostovalo; treba pa je večkrat plevel porovati.

Na 100 m² potrebujemo približno ¼ kg dobro kaljivega semena.

Spinača jako izmolze zemljo. Radi tega moramo za naslednjo setev dotični prostor dobro pognojiti.

—::—

Gospodarski koledar.

Poljedelstvo: Nadaljuj in tudi končaj s setvijo ozimin, ki jih sej v dobro pripravljeno in dovolj pognojeno zemljo. Imej pred očmi pregovor, ki pravi: »Kokoršna setev, takšna žetev«. Da zamoriš sneti in druge škodljive glivice, je zelo priporočljivo namakati žilno seme v uspulun-ovi raztopini. — Iz njiv se spravlja zadnji krompir, dalje turšica, ajda, repa, pesa, korenje, njivska kolebaba in kapus. Pazi, da krompir dobro ohraniš. — Ob priliki spravljanja pridelkov ne zabi na semensko odbiranje. Odberi za seme najlepše in najbolj polne turšične klase, jih poveži in posuši skrbno na posebnem mestu. Za pridelovanje pesnega, repnega, korenjevega in kolérabnega semena odberi, najbolje že na njivi, srednje debele in pravilno vzrasle rastline ali korenine, ki jim obreži listje tako, da ne raniš srca. Vse, za pridelovanje semena odbrane korenine ohrani čez zimo na suhem mestu v kleti, kjer jih potakni v pesek. Tudi za pridelovanje kapusovega semena odberi pravilno razvite rastline s srednje debe-

limi glavami. Vse odbrane kapusove rastline izruj s koreninami vred, jih shrani v kleti na suhem in zračnem kraju, da ne začnejo gniti. Da se kapusovim rastlinam ne posušijo v kleti korenine čez zimo, je najbolje, da jih posadiš v zemljo, ki si jo v ta namen nanesel v klet. — Prazna turšična stebila poreži v suhem vremenu, spravi jih v snope, ki jih razstavi in posuši izven njive. — Ob letošnjem zelo neugodnem pomladanskem obdelovanju je lahko vsakdo uvidel, kako pride prav za pomladansko setev, če je bila njiva že jeseni zorana. Zato naj letos nikdo ne pusti niti pičice nezorane njivske zemlje čez zimo. Vsakdo naj preorje že zdaj v jeseni vse njive, četudi jih poseje šele spomladi. Kjer je le mogoče, je orati globoko. Kmetovalci! Uporabljajte za oranje le železne pluge. Tehnično dovršeni in najbolj trpežni so Sackovi plugi, kakoršne si lahko nabavite pri Kmetijskem društvu v Gorici in pri Kmetijski družbi v Trstu. O priliki jesenskega oranja spraviš lahko v zemljo tudi hlevski gnoj mesto spomladi.

Živinoreja: Ko začne ponoči zmrzovali in se pojavi slana, nehaj gonili živino na pašo, da se izogneš napenjanju in pri brejih živalih tudi zvrženju. Kakor paša, tako pojemljejo jeseni tudi zelena krmila za hlevsko krmljenje. Pri prehodu od zelenega na suho krmljenje postopaj z vso previdnostjo. Obvaruješ se s tem marsikatero nevšečnosti v hlevu.

Travništvo: S travnikov se spravlja še zadnja otava. Gnoji travnike le z dobro razkrojenim hlevskim gnojem. Mesto s hlevskim gnojem, ki ga lahko bolje izkoristiš za njivsko gnojenje, se priporoča gnojiti travnike bolj z gnojnico. V tej je pred vsem dušik, manj pa je v njej kalija in skoraj nič fosforove kisline. Da ne bo gnojenje z gnojnico enostransko in pomanjkljivo, popolni to gnojenje tudi z umetnimi gnojili: s Thomasovo žlindro ali s superfosfatom in s kalijevo soljo. Z mahom poraščene travnike pobranaj najprej in pognoji jih šele po brananju in odstranitvi mahu.

Vinogradništvo. Trgatev konča. Vinograd ostane prazen. Dobro je, ako se trte okopajo po trgalvi, ker se s tem uniči v zemlji mnogo škodljivcev, ki drugače pričnejo spomladi svoje uničevalno delo. Tudi se z okopavanjem razkroji hrana v zemlji, kar pospešuje rast. Koncem oktobra naj se v suho cepljene trte zagrnejo prek cepljenega mesta: tako naj ostanejo do spomladi. Stari vinogradi se pričnejo gnojiti. Z obrezovanjem počakaj, da listje odpade. Pričneš lahko rigolanje za nove vinograde. Novih trt ne sadi takoj na prostor, kjer si izkopal opešane, slabe trte.

Kletarstvo: Čitaj fozadevni članek g. Ušaja v današnji številki.

Sadjarstvo: V počelku oktobra se pobira zimsko sadje. Spravi naj se za zimo le dober sad, ker tak se ohrani,

drugo sadje posuši. — V drugi polovici oktobra lahko pričneš s presajanjem. Ovij sadno drevje s papirnatimi pasovi, in namaži jih s kakšnim lepilom. Z drevca odstrani vse nepotrebne veje. Zabitati ne smeš tudi, da drevo potrebuje hrane. Če nimaš drugega gnojila, zalij ga vsaj z gnojnico, kateri dodaj na 100 litrov 2 do 3 kg superfosfata in 2 do 3 kg 40% ne kalijeve soli.

Čebelarstvo: Preglej svoje panje, ali imajo dovolj zaloge, ali so dovolj močni. Če so zaloge pičle, jih izpopolni, najboljše z medom; če so panji slabiči, združi jih, četudi ti pri tem srce poka, ko vidiš, da se število tvojih ljubljencev zniža. Ne družiti slabičev s slabiči. Boljše 10 zadostno zaleženih panjev, kakor 30 slabičev. Če imaš odvišnega medu, ne prodaj vsega. Kaj bo, ako ti zmanjka spomladi, če bo vreme neugodno? Letos so nekateri čebelarji bridko okusili pomanjkanje medu še maja meseca. Naj bo ta izkušnja v poduk vsem. Ne zabi na dobro vzimljenje, ki je tudi eden pogojev za uspeh spomladi.

Vrtnarstvo: Pripravi lehe za zimsko solato tako, da bodo visele proti jugu. Proti koncu meseca posadi v pripravljene lehe solatne sadike. — Najbolje je, da presadiš tudi zgodnji kapus že ta mesec na stalno mesto. Preorji ali prekoplji in pognoji obenem v ta namen zemljo. V poravnani zemlji napravi za posamezne vrste okrog 10 cm globoke razorje, ki so približno 75 cm narazen. V nje nasadi kapusove sadike v razdalji 25 do 30 cm. V razorjih prezimi kapus boljše nego v grebenih. — Tudi zgodnji grah se priporoča sejati že ta mesec. — V zimske gredice posej navadno solato za uporabo pozimi. Čim bolj raste in se razvija, tem bolj jo redči.

—::—

Vprašanja in odgovori.

Št. 69. — F. F. R. — Vi pišete: Imam prasiča eno leto starega, ki žre vse, kar mu dam, ali vse nič ne pomaga. Vedno je mršav in nima nobene rašče.

Rep poveša, oči so mu motne in si ne da miru. Opazil sem, da ima gliste. Ker vem, da mu te škodujejo, prosim, kako jih odpraviti?

Odgovor: Ako prihajajo iz prašiča z blatom vred okrogle gliste, dajte prašiču več dni zaporedoma kislega mleka, sladkega mleka, v katerem se je kuhal stolčen česnik, kislega zelja, kumar, redkve ali divjega kostanja. — D.

Št. 70. — K. I. Z. 16. — Vi pišete: Do leta 1924 je vedno hodil davčni opomin na moje ime, sedaj dve leti pa je prišel na ime mojega pokojnega očeta. Sem pa sam gospodar že 18 let, v dokaz imam opomine iz prejšnjih let, ki so hodili na moje ime. Ko sem vrnil zadnji opomin s pripombo, da je pomota, nisem dobil nobenega več, dasi je od takrat preteklo več kot eno leto. — Kako naj se izognem stroškom, ki bi nastali iz morebitnega prepisovanja posestva na svoje ime?

Odgovor: V zemljiški knjigi kakor tudi v posestni poli je skoro gotovo vpisan kot lastnik posestva še Vaš pokojni oče. Ko so leta 1924 uvedli pri nas italijansko davčno zakonodajo, so sestavili sezname davkoplachevalcev na podlagi teh knjig. Če je torej v njih vpisan še Vaš pokojni oče kot lastnik, je tako prišel tudi v seznam davkoplachevalcev mesto Vas. Radi tega je torej bilo poslano vabilo leta 1924 na njegovo ime in ne na Vaše. Mi Vam svetujemo, da si čimpre uredite zemljeknjižno stanje poddedovanega posestva, da se izognete raznim sitnoslim. Stroškom, ki so s tem v zvezi (regisfrske pristojbine, zapuščinska pristojbina itd.) se ne morete izogniti. Pospešiti morate pred vsem pri pristojni sodnji zaključek zapuščinske razprave, da morete potem na podlagi sodnega sklepa urediti vse v zemljiški knjigi in v posestni poli ter potem tudi v seznamih davkoplachevalcev. Plačila davka od posestva, tudi za nazaj, se ne morete izogniti, tudi če je še Vaš pokojni oče vpisan kot davčni obvezanec. Zemljiški davek se plačuje od zemlje, ne glede, kdo je njen lastnik. Plačati pa mora davek oni, ki je lastnik ali ki si lasti lastninske pravice.

Št. 71. — Na ponovna vprašanja o maknadni zamenjavi avstrijskih kron, ki

niso bile pravočasno zamenjane, sporočamo, da bo določen ključ, po katerem se bodo te krone zamenjale v lire v zmi-slu člena 206. svetogermanske mirovne pogodbe, še le takrat, ko se izvrši likvidacija bivše avstro-ogrske banke na Dunaju. Do takrat pa naj mirno čakajo vsi oni, ki so leta 1922 položili neizmenjane krone pri davkarjih. — Priporočamo našim ljudem, naj ne nasedajo raznim špekulantom, ki pravijo, da bodo pospešili to zamenjavo, ako se jim plača primeren znesek. V to svrhu izdan denar je zavržen. Hranijo naj pa dobro dotična potrdila o pologu kron. — Toliko v izpopolnitev odgovora pod št. 62 v septemberski številki Gospodarskega vestnika. — Gč.

Št. 72. — Z. P. Š. — Vi prašate: Katero umetno gnojilo najbolj prija šparglju?

Odgovor: Špargelj je jako dovzeten za gnojenje s kalijem. Priporočljivo je torej, da gnojimo špargljevimi nasadom spomladi s 40% kalijevo soljo, dočim naj jeseni v ta namen rabimo bolj kajnit. Običajno trosimo 40 g kalija na 1 m² nasada.

Št. 73. — F. J. P. — Vi pišete: Imam sod vina, ki mi močno diši po plesnobi. Kako naj postopam, da odpravim ta neprijeten duh iz vina.

Odgovor: Vino pretočite v čist sod in obdelujte ga s svežim oljkinim oljem. Vlijte v sod 500 g olja na vsak hl vina in premikajte sod potem krepko sem in tje, da se vino in olje močno pomešata. Potem naj vino počiva. Olje pride polagoma na vrh in z njim tudi okus po plesnobi, ki ga je olje vsrkalo vase. Po par urah, ko je vino mirovalo, ga lahko od spodaj stočite, ali pa polnite sod, dokler ne odteče olje z vrha. Ako je bil okus vina prav slab, in ni prva operacija popolnoma zaleгла, ponovite jo. Odrabljeno olje ni več užitno, morete pa ga dobro porabiti za mažo.

Št. 74. — J. F. T. — Vi pišete: Dokle je čas za vlaganje prošenj za znižanje dohodninskega davka in za davek sploh?

Odgovor: Reden rok za prošnje za davčne popravke traja od 1. maja do 31. julija. Morebiti dovoljeni popravki pridejo v poštev s 1. januarja sledečega leta. Če pa komu preneha dohodek, recimo, da opusti obrt, mora takoj napraviti prijavo na pristojno davkarijo. V tem slučaju se odpis davka odpiše z dnevnimi opustitve obrti. Čitajte Gorkičev članek »Migljaji davkoplačevalcem« v 5. in 6. številki letošnjega »Gospodarskega vestnika«.

Št. 75. — M. F. S. — Vi pišete: Ali je utemeljeno upanje, da bodo avstrijska vojna posojila vrnjena ali zamenjana?

Odgovor: Pravega odgovora Vam na to danes ne moremo dati, ne mi in najbrže nobeden.

Št. 76. — M. F. S. — Vi prašate: S kakšnim sredstvom se najhitreje uničijo kuhinjski ščurki?

Odgovor: Priporočajo več načinov. Mi smo mnenja, da je najenostavnejše, ako si priskrbite dobrega ježa in ga pustite čez noč v kuhinji. Gotovo Vam bo v kratki dobi pohrustal vse ščurke. Le vode mu ne sme manjkati.

Št. 77. — F. J. N. — Vi prašate: Kako se zeljnate glave ohranijo dolgo časa sveže in zdrave?

Odgovor: Zeljnate glave se vrlo dobro držijo zakopane na prostem v zemlji, kakor repa, pesa in korenje. Založijo se okrog s slamo, na vrhu slamo-škopo, ki se priveže ob količku, da gleda malo iz zemlje v svrhu odhajanja plina in dostopa zraka. Kup se pokrije $\frac{1}{2}$ m na debelo z zemljo. Zeljnate glave se ob

spravljanju očistijo zelenega listja, odseče se jim nekaj nižje od glave štor in se poveznjene navzdol vložijo v jamo. — **Št.**

Št. 78. — L. F. S. 1. — Vi prašate: Nameravam zidati nov gnojnik, ki naj bi zadosloval za šest odraslih goved. Kako velik naj bo in kako urejen?

Odgovor: Za 6 odraslih goved mora imeti gnojnik vsaj 18 m² temeljne ploskve, računaj za vsako glavo 3 m². To pa pod pogoj, da se zloži gnoj na gnojnik $1\frac{1}{2}$ do 2 m visoko in da se gnojnik izprazni vsake 4 mesece. Gnojnik je napraviti v senčni legi in na takem mestu, da se lahko gre z vozom okoli njega. Najbolj pripraven je pravokoten gnojnik. V tem slučaju naj bi bil gnojnik 6 m dolg in 3 m širok. Ker je iz globokega gnojnika težko spravljati gnoj in tudi več stane, se priporoča napraviti plitev gnojnik tako, da je njegova ploskev v isti legi ali višini kakor zemlja ali pa da je le malo poglabljena. Gnojnik je obzidati z nizkim zidicem. Dalje mora biti gnojnik neprodoren in tako napravljen, da se odteka iz njega vsa gnojnica v gnojnično jamo.

Gnojnično jamo je napraviti neprodorno, dobro zaprto in v zvezi s hlevom in gnojnikom. Pri 3 m globokosti naj znaša dno 0.8 m² za vsako odraslo govedo, za 6 glav torej 4.8 m². Na vsako glavo bi prišlo 2.4 m³ = 24 hl prostornine v gnojnični jami, za vseh 6 glav pa 14.4 m³ ali 144 hl. Tako velika gnojnična jama pa bi zadoslovala za 6 glav odrasle goveje živine pod pogojem, da se jo izprazni najmanj vsakega pol leta.

Tržne cene.

Vse pod tem naslovom navedene kmetijske potrebščine se dobijo z jamčeno pristno pri Kmetijskem društvu v Gorici, Via Carducci 6, drugo dvorišče, in pri Tržaški kmetijski družbi v Trstu, Via Torre bianca 19.

Superfosfat. — Trgovina se razvija pravilno; naročeno blago prihaja v pogojenih rokih; popraševanje je veliko. Tovarne imajo prepolno naročil, posebno iz takih krajev, kjer je pričakovati večje uporabe superfosfata pri gnojenju za žitne setve. Predvideva se povišanje uporabe.

Čilski soliter. — Za poljedelske potrebe to gnojilo ne prihaja sedaj skoro nič več v poštev. Uvoz je izostal, druge potrebe pa se krijejo s preostanki v zalogah.

Zveplenokisli amonjak. — Popraševanje ni posebno živahno, pričakuje pa se porast zahteve za prihodnje mesece.

Apneni dušik. — Nikake živahnosti na trgu. V sedanji letni dobi je raba tega gnojila na sploh manjša.

Tomaževa žindra. — Francija je izvoz žlindre v resnici prepovedala. Cene blagu, ki je že na trgu, so primeroma visoke, a kljub temu je zahteva po žindri velika, nad vsako predvidevanje velika. Živinorejci prihajajo pač do prepričanja, da gre pot za napredek živinoreje čez travnike. In v tem pravcu uravnavajo tudi svoje delo in potrebe.

Kalijeve soli. — Pričakovati je, da postane v kratkem tudi na tem trgu večja živahnost.

Orehove tropine. — Cene rastejo. Popraševanje ne ponehuje, znak, da so se živinorejci prepričali o potrebi in umestnosti krmitve s tem krmilom. Delati moramo na to, da se raba orehovih tropin udomači na vsaki kmetiji.

Seno in slama. — Cene se držijo. Tudi ne kaže, da bi v bližnji bodočnosti cene padle. Zad-

nje povodnji in nalivi so pokvarili mnogo blaga, dasi je letošnji pridelek na sploh zadovoljiv.

Vino. — Nikake prave živahnosti na trgu. Pridelek bo znašal krog 15 od sto manj kakor lanski, ako še ne več. Tudi tukaj so zadnji nalivi mnogo škodovali.

Živina. — Ponudba še vedno živahna, a popraševanje manjše.

Vosek. — Slov. čebelarska zadruga v Gorici sprejema vosek v predelavo za satnic in kupuje vsako množino po ceni največ 16 lir za kg, po kakovosti.

Med. — Blaga je le malo. Cena krog 10 lir za kg na debelo je primerna. Pričakovati pa je še porast cene.

—::—

Gospodarski drobiž.

Nov obrtni red. — Stari avstrijski obrtni red in vsi lozadevni predpisi, ki so veljali še do sedaj v naših krajih so razveljavljeni. Razlegnili so se namreč tudi na nove pokrajine predpisi, ki so veljali v ostalih krajih države. Nov obrtni red je stopil v veljavo 7. septembra 1926. Od tega dneva naj se vse prošnje za otvoritev novih obrtnih ali trgovinskih obratov ne vlagajo več na prefekturo, temveč naj se le napravijo predpisane priglasitve pristojnim trgovskim in obrtnim zbornicam.

Omejitev denarnega obtoka. — Da dvigne vrednost denarja je državna uprava izdala celo vrsto važnih ukrepov, ki občutno posegajo v vsakdanje življenje državljanov. Odtegnila je že sedaj iz prometa okrog 2500 milijonov bankovcev, pozneje se odtegne še vsako leto 500 milijonov, dvigne se zlati zaklad za 455 milijonov, odtegnejo se iz prometa 25 lirski bankovci, s 1. oktobra 1926 pa pridejo v promet 5 in 10 lirski srebrnjaki, papirnati 5 in 10 lirski bankovci se odtegnejo iz prometa.

Obveznost zidanja gnojnikov. — Išel je poseben ukazni zakon, ki določa, da si morajo vsi lastniki zemljišč, na katerih se redi goveja živina in konji, zgraditi primeren gnojnik v leku 18 mesecev, od kar stopi zakon v veljavo. Kdor bi se

temu ne pokoril, zapade globi od 300 do 1000 lir. — Zakon zasleduje dober namen, toda vprašanje je, ali in kedaj bo ta namen dosežen.

Novo umetno gnojilo, ki bo prekašalo vse dosedaj ustvarjeno na tem polju, so baje začeli proizvajati v tovarnah podjetja »Farben Industrien« na Nemškem. Gnojilo so že preizkusili in baje odgovarja vsem zahtevam. Zadošvalo bi trosenje le tega enofnega gnojila; s tem bi se prihranilo na času, na delovnih močeh in na denarju. Tako pravijo poročila. — Počakajmo, da bomo videli, kakšen kruh se speče iz te moke.

Bankovci po 25 se odtegnejo iz prometa z dnem 31. decembra 1926. Opozarjamo na ta rok. Dosedaj se je še redno dogodilo ob takih prilikah, da je mnogo papirnatega denarja, ki je zgubil zakonito veljavo, ostalo v rokah naših ljudi, posebno v Istriji. Bodite vsaj sedaj previdni.

Pričetek irgalve. — Kmetijski urad v Gorici je pozval vsa županstva, naj vplivajo v svojem okolišu na vinogradnike, da ne pričnejo s irgalvijo, na vsak način ne pred 10. oktobra. — Ta pobuda je hvalevredna.

—::—

Prva tovarna pohištva na Goriškem

ustanovljena leta 1897.

Če si hočeš priskrbeti z malimi stroški dobro pohištvo,
obrni se na staro tvrdko

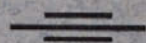
Anton Breščak,

ki ima v zalogi na izbiro popolne sobe, bodisi
fornirane ali iz različnega lesa, od najpriprostejših do
najrazkošnejših.

GORICA - Via Carducci št. 14.

Domače podjetje.

Trpežno delo.

Cene nizke.

„GORIŠKA LJUDSKA POSOJILNICA“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

Gorica, Via Carducci 7, I.

Lastno poslopje. — Križišče tramvaja.

Najstarejši slovenski zavod v Gorici, ustanovljen leta 1883.

Obrestuje navadne **hranilne vloge** po čistih 4%_o. Davek plačuje zavod sam.

Na odpoved **vezane vloge** obrestuje po dogovoru najugodnejše. Sprejema vloge na **tekoči račun**.

Daje svojim članom **posojila** na vknjižbo, menice in zastave, ter jim otvarja **pasivni tekoči račun**.

Uradne ure za stranke od 9-12 in od 15-17.

Ob nedeljah, praznikih in sobotah popoldne je urad zaprt

Kmetje, kmetijska udruženja!

Umetna gnojila in kmetijske stroje
dobite najbolj po ceni
pri

Federazione Agraria Giuliana

A. S.

CENTRALA

v TRSTU, Via Cesare Battisti 21: telefon št. 25-92

SKLADIŠČE: Ronchi, Cormons, Koper.

Poravnajte naročnino za „Gosp. vestnik“